

PROVET I LIVSÅSKÅDNINGSKUNSKAP 16.3.2016 BESKRIVNING AV GODA SVAR

De beskrivningar av svarens innehåll och poängsättningar som ges här är inte bindande för studentexamensnämndens bedömning. Censorerna beslutar om de kriterier som används i den slutgiltiga bedömningen.

Livsåskådningskunskap som läroämne vilar på en tvärvetenskaplig grund, och provet i livsåskådningskunskap inkluderar därför infallsvinklar från flera olika vetenskaper. I livsåskådningskunskapen ses människorna som naturliga, medvetna och kulturella aktörer som skapar och reproducerar betydelser i inbördes växelverkan. Olika livsåskådningar och mänskliga handlingssätt ska ses som resultatet av en interaktion mellan individer, sammanslutningar och traditioner. Livsåskådningskunskapen bygger på en människosyn som betonar människornas möjlighet att leva fria och jämlika, aktiva och målmedvetna.

Livsåskådningskunskapen ska genom reflektion och samtal öka de studerandes allmänbildning beträffande kultur och olika livsåskådningar. Samtidigt utvecklas deras praktiska omdöme och känsla för situationen, deras etiska färdigheter och tolerans samt deras förmåga att diskutera, lyssna och uttrycka sig. En säkrare förmåga att se och bedöma olika livsåskådningar utgör nyckeln till ett gott liv både individuellt och socialt, och detta avspeglas i provet i livsåskådningskunskap.

I provet i livsåskådningskunskap betonas examinandens färdigheter att

- bygga upp sin identitet och livsåskådning
- bredda sin kunskap om olika livsåskådningar och sin kulturella allmänbildning
- utveckla sitt omdöme och sin kritiska förmåga
- tillägna sig principerna för mänskliga rättigheter, en positiv kulturell mångfald, samhällelig och global rättvisa och hållbar utveckling.

I provet i livsåskådningskunskap bedöms förutom hur examinanderna tillägnat sig faktakunskaper och hur deras förmåga att förstå livsåskådningsfrågor har utvecklats även deras förmåga att behandla och uttrycka sig om livsåskådningsfrågor på ett mångsidigt, skickligt och kreativt sätt. Livsåskådningsfrågor är ofta personliga, men basen för reflektioner kring dem utgörs av de intellektuella dygderna: kritiskt tänkande, intellektuell ärlighet, konsekvens, entydighet och systematik.

Svaren i provet i livsåskådningskunskap kan bedömas enligt den så kallade SOLO-modellen (Structure of the Observed Learning Outcome). Enligt den delas svaren in i fem olika kategorier.

Det svagaste svaret ligger på en prestrukturell nivå. Frågan har missförstått eller svaret innehåller knappt några faktauppgifter alls. På denna nivå finns det tre typer av svar: svaret är irrelevant med tanke på frågan, examinanden upprepar endast det som redan sagts i frågan, eller examinanden presenterar ett lösryckt påstående eller en kommentar.

I ett unistrukturerat svar finns en enda relevant synpunkt eller ett exempel. Stoffet i svaret är dock i övrigt slumpartat och svaret saknar en disponerad struktur. Det exempel som presenterats i svaret gestaltas inte trovärdigt som en del av helheten.

I svar på den multistrukturerade nivån anges flera relevanta synpunkter, men examinandan lyckas inte koppla ihop dem till en helhet och svaret är därför katalogartat. De exempel som nämns öppnar inga generella perspektiv.

I ett avvägt svar har relevanta synpunkter för frågan relaterats till varandra på ett konsekvent och förnuftigt sätt. Svaret utgör en koherent helhet, som förklarar frågans problemställning. Exempelen öppnar olika perspektiv på frågan och de olika synvinklarna jämförs med varandra.

I en utvecklad disposition presenteras det relevanta materialet på ett avvägt sätt. Begreppen och motiveringarna utgör en konsekvent helhet, som besvarar de frågor som hänför sig till uppgiften och diskuterar alternativa sätt att närma sig dem. Exempelen uttrycker och fördjupar olika synpunkter. Sålunda framkommer de individuella och sociala synvinklar som har att göra med individens livsstil och livserfarenhet.

Uppgift 1

I grunderna för läroplanen ansluter sig uppgiften i första hand till kursen Ett gott liv (LK 1). Med frivilligverksamhet i de ungas svar avses i huvudsak fritidssysselsättningar. Den är en del av vardagens sociala relationer och skapandet av gemenskap, vilket innebär att dess inverkan på ett gott liv för individen är betydande. Även samhällelig påverkan för att öka välbefinnandet är en viktig komponent i frivilligverksamheten, och den ingår i det så kallade välfärdsindexet (GPI).

Frivilligverksamhet är också förknippad med positiva känslor av samhörighet och empati. De ungas viktigaste motiv för att delta är enligt Ungdomsbarometern viljan att hjälpa. Även av de övriga motiven för att delta i verksamheten är största delen sådana som stöder samhörighet och välbefinnande. Därför är det inte överraskande att undersökningen visar att de ungdomar som deltar i frivilligverksamheten är nöjdare med sina liv än andra unga. Detta samband kan verka i två riktningar: de som är nöjda hjälper hellre än de som är missnöjda, och att hjälpa ökar tillfredsställelsen. Det är också intressant att deltagandet i frivilligverksamhet tydligt koncentreras till vissa ungdomar. Enligt undersökningen deltog 37 % av ungdomarna i frivilligverksamhet. Av dessa deltog bara var tjugonde i enbart en form av frivilligverksamhet.

I ett 3-poängssvar har examinandan förmått analysera den information tabellen erbjuder och utifrån den presenterat en bedömning av hur deltagandet i frivilligverksamhet inverkar på ett gott liv.

I ett berömligt svar har examinandan med stöd av motiverade och väldefinierade begrepp presenterat en bedömning av hur flera av de orsaker som nämns i tabellen inverkar på hur ett gott liv byggs upp. Vidare har examinandan förmått analysera olika ackumulerande effekter, som att positiv respons på frivilligverksamheten leder till att den utvidgas.

Uppgift 2

I grunderna för läroplanen ansluter sig uppgiften till kursen Världsbilden (LK 2) och dess punkt "våra erfarenheter, vardagsuppfattningars och föreställningars uppkomst och tillförlitlighet".

Alla föreställningar är inte kunskap. Vi borde därför vara beredda att ändra vårt tänkande om vi får kunskap som visar att våra föreställningar är felaktiga. Kunskap kan vara empirisk, som till exempel det att jorden är ett klot. Kunskap kan också utgå ifrån att vi förstår att våra föreställningar saknar grund, till exempel är föreställningen om vissa människogrupper mindre värde ogrundad. Vi bör vara färdiga att ifrågasätta våra föreställningar, betvivla deras sanningshalt och skaffa kunskap så att vi antingen kan bekräfta eller förkasta våra föreställningar.

I ett 3-poängssvar visar examinanden att han eller hon förstår att föreställningar och kunskap inte är samma sak, och att det är förnuftigt av oss att korrigera våra föreställningar utifrån den kunskap vi får.

I ett berömligt svar kan examinanden analysera olika former av föreställningar. Han eller hon uppfattar att en stor del av våra föreställningar baserar sig på fördomar, exempelvis på antagandet att vissa är mindre värda. På ett mångsidigt sätt diskuterar examinanden hur man med hjälp av kunskap kan korrigera felaktiga föreställningar.

Uppgift 3

I grunderna för läroplanen ansluter sig uppgiften till kursen Individen och samhället (LK 3) och dess punkt "de mänskliga rättigheterna, olika avtal om de mänskliga rättigheterna och deras historia, brott mot de mänskliga rättigheterna såsom holocaust". Holocaust var ett av nazisterna utfört folkmord på cirka 6 000 000 judar. Det är uppenbart att holocaust var ett fruktansvärt människorättsbrott. I själva verket grundar sig vår förståelse i dag av de mänskliga rättigheterna delvis på ett försök att i framtiden hindra fasor av samma karaktär som holocaust.

Frågan om slutet på den europeiska civilisationens och framstegstrons trovärdighet hänger ihop med den europeiska självförståelse som rådde under början av 1900-talet. De ledande europeiska staterna, som i hög grad bestod av kolonialherrar, ansåg sig vara civilisationens förtrupp. Inte ens nationalsocialismens uppkomst, och än mindre holocaust, borde ha varit möjliga i en så civiliserad miljö. På den tiden tänkte man ofta att teknologins framsteg innebar ett allmänt framsteg för den mänskliga civilisationen. Holocaust visade dock hur teknologi kan användas till att förgöra. Det är uppenbart att blottläggandet av holocaust gav det elitistiska tänkandet, som betonade europeiskt förnuft och rasmässig övermakt, ett avgörande slag. Å andra sidan, trots att ett sådant tänkande var vanligt under 1900-talet och fortfarande förekommer, så ger det knappast hela bilden av den europeiska civilisationen och framstegstron.

I ett 3-poängssvar visar examinanden att han eller hon vet vad holocaust är och förstår att uppgiften väsentligen berör den europeiska civilisationens självförståelse. Han eller hon kan bedöma påståendet, men kan komma till antingen en positiv eller negativ slutsats.

Ett berömligt svar visar på djupet av och vidden på kunskaperna om holocaust. Förtjänstfullt är också en diskussion om begreppen civilisation och framstegstro. Examinanden kan på ett mångsidigt sätt bedöma påståendet ur en åskådningssam och historisk synvinkel.

Märk: Påståenden som förnekar holocaust är propaganda kopplad till samtida påverkan av människors föreställningsvärld. Kritiklös användning av propaganda utgör ett fel.

Uppgift 4

I grunderna för läroplanen ansluter sig uppgiften till kursen Det kulturella arvet och identiteten (LK 4). När det gäller seder och bruk bildas olika traditioner, till vilka specifika sedvänjor är nära kopplade. En tradition kan vara densamma trots att de sedvänjor som hör ihop med den varierar. I Finland och Sverige firar man midsommar. På svenskspråkiga orter reser man en midsommarstång, på finskspråkiga orter gör man det inte, utan bränner i stället en midsommarbrasa eller binder en midsommarkvast.

Möjliga traditioner och sedvänjor är till exempel det årliga julfirandet med julgubbe och julmat, nyårets tennstöpande och löften, påskmaten, valborgsfirandet, midsommarfirandet, fastlagsfirandet. Traditioner som hör till en förändrad livssituation, såsom brudklänningar och andra bröllopsceremonier, att klä sig i svart vid begravningar, penkisdagen, dop och namngivningsceremonier. Traditioner som förknippas med gott uppförande, såsom att inte lämna mat på tallriken och övrigt bordsskick, förning då man går på visit, att tacka, gästfrihet. Det finns också andra traditioner och sedvänjor, såsom basturitualer, folkdanser, körsång, dansbanedans, att sitta i vårsolen, att resa till södern, fylleinriktat supande, städernas gängkulturer.

Traditioner och seder har ofta en komplicerad historia som inte längre är vare sig aktuell eller genomskinlig. Det väsentliga är om det idag finns ett meningsfullt innehåll i att följa traditioner och sedvänjor, eller om det inte finns det. Innehållet kan givetvis delvis bestå just i att respektera traditionen.

I ett 3-poängssvar motiverar examinandena någondera ståndpunkten, eller – vilket är troligare – ställer villkor för i hurdana fall det är värdefullt att följa traditioner och sedvänjor.

I ett berömligt svar kan examinandena på ett mångsidigt sätt analysera påståendena utifrån insikten att de traditionella sedvänjornas betydelse beror på hur och varför de utförs. Examinanden beaktar vilken kopplingen är mellan traditioner och sedvänjor, och vilken betydelse de har i socialt umgänge. Examinanden analyserar också olika situationer på ett mångsidigt sätt och ger exempel.

Uppgift 5

I grunderna för läroplanen ansluter sig uppgiften till kursen Olika sätt att förklara världen i livsåskådningstraditionen (LK 5). Ritomten är ett utmärkt exempel på hur föreställningar och berättelser har hjälpt oss att utföra viktiga arbeten på rätt sätt. Tron på ritomten har gett dem som vaktat självförtroende och en känsla av trygghet. Berättelserna om egna erfarenheter har stärkt samhörigheten samt betydelsen av gemensamma erfarenheter och vår världsbild. Människan vill kunna förklara sitt liv och skeendenas gång. Vidskepelse och föreställningar tjänar sitt ändamål då det inte finns kunskapsbaserade vetenskapliga förklaringar att tillgå. Situationen är ofta liknande då föreställningsvärlden baserar sig på en religion, till exempel föreställningen om skyddsänglar. Examinanden ska förstå vilken betydelse och roll en "hjälpare" som ritomten haft i det traditionella samhället och förstå relationen mellan vidskepelse och vetenskapligt förklarande.

I ett 3-poängssvar visar examinanden att han eller hon förstår och kan koppla berättelsen till att man, vid sidan av vetenskapliga förklaringar, sökte förklaringar i myternas värld, speciellt under en tid då de vetenskapliga förklaringarna inte var tillgängliga för folket.

I ett berömligt svar kan examinanden på ett mångsidigt sätt analysera vidskepelsens och det mytiska förklarandets roll i olika situationer.

Uppgift 6

I grunderna för läroplanen ansluter sig uppgiften till kurserna Världsbilden (LK 2) och Det kulturella arvet och identiteten (LK 4). I dagens samhälle möts kulturer på många olika sätt, till exempel via turism, invandring, krig och studentutbyte samt via film- och annan medieindustri. Examinanden ska fästa uppmärksamhet vid att mötena alltid påverkar världsbilden hos alla parter. Diskussionen ska inte begränsa sig till hur till exempel invandring påverkar vår kultur och vårt samhälle. Å andra sidan är det bra att notera att möten mellan individer, samhällen och kulturer inte är jämlika. Den kulturellt och samhälleligt starkare parten påverkar alltid mera än den svagare parten. Därmed påverkar det finländska samhället invandrararnas världsbild mera än invandraren påverkar de infödda finländarnas världsbild.

I ett 3-poängssvar kan examinanden ge åtminstone två träffande exempel på hur ett möte mellan kulturer formar parternas världsbild. Exempelen kan anknyta till samma möte, till exempel ett möte i samband med invandring, men examinanden ska kunna urskilja inverkan på världsbilden hos båda parter.

I ett berömligt svar kan examinanden identifiera mångfalden av kulturmöten och ge exempel på klart olika sorters möten. Han eller hon ska också kunna urskilja vilken inverkan olika möten har på världsbildens olika delområden och till exempel diskutera hur människobilden i Hollywoodfilmer påverkar samhällssynen hos finländska ungdomar.

Uppgift 7

I grunderna för läroplanen ansluter sig uppgiften i första hand till kursen Individ och samhället (LK 3) och dess punkter om global rättvisa och de mänskliga rättigheterna. I uppgiften finns referenser till andra kurser, såsom kursen Ett gott liv (LK 1), speciellt punkten "människans grundbehov och individens möjligheter att påverka sitt liv", samt kursen Det kulturella arvet och identiteten (LK 4), speciellt punkten "växelvekan mellan kulturer och civilisationer".

a)

"Om du ger en man en fisk, så har han mat för dagen – om du lär honom fiska, har han mat för resten av livet" är enligt vissa källor ursprungligen ett kinesiskt ordspråk. I en utvecklingskontext innehåller det en liknande visdom som ett finskt ordspråk som betonar hållbarhet, och som i svensk översättning lyder "buret vatten hålls inte i brunnen". Konstellationen innehåller dock också en tydlig, till sin natur uppfostrande och didaktisk asymmetri. Den som lär ut fiskekonst behärskar redan konsten, men den andra parten tillsvidare är okunnig. Inom utvecklingssamarbetet har det här upplägget betonat den västerländska kunskapens särställning eller oersättlighet. Problemet anses sålunda vara att människorna i utvecklingsländerna är okunniga. Med den nya versionen av berättelsen vill man betona att detta tänkesätt är fördomsfullt och orättvist. Enligt den andra versionen handlar kärnfrågan inte om att människorna i utvecklingsländerna är okunniga utan om global orättvisa.

I ett 2-poängssvar kan examinanden gestalta den grundläggande frågeställningen i utsagorna ur den globala rättvisans synvinkel.

I ett berömligt svar kan examinanden förena synsätten med någon form av motiverad uppfattning om global rättvisa, på så sätt att diskussionen beaktar å ena sidan människans grundbehov och förutsättningarna för ett gott liv och å andra sidan den rådande globala ekonomiska situationen. Det finns många möjliga riktningar.

b)

De mänskliga rättigheterna är universella och oförytterliga rättigheter som tillhör alla människor. Som grund för de mänskliga rättigheterna räcker det att man är människa. I bakgrunden till de mänskliga rättigheterna finns bland annat naturrättstänkande, individcentrerat upplysningstänkande, kontraktsetik och politisk realism. Västländerna har ofta använt de mänskliga rättigheterna för att berättiga sin egen maktpolitik, och då har de rika västländerna, som respekterar de mänskliga rättigheterna, framstått som ett föredöme. Till exempel Amnesty International ingrep, trots sin politiska obundenhet, under 1900-talet uttryckligen i de socialistiska ländernas och utvecklingsländernas olagliga arresteringar, dödsstraff och andra människorättsbrott.

Irene Khans bok vittnar om att Amnestys och flera andra människorättsorganisationers uppmärksamhet nu riktas mot världens ekonomiska orättvisor, som verkar vara kärnan också i människorättsproblemen. Den springande punkten i FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna är 28 § "Envar har rätt till en social och internationell ordning, i vilken de fri- och rättigheter, som uttalas i denna förklaring, till fullo kunna förverkligas." Det är förvisso svårt att se hur en sådan här ordning skulle kunna nås. Å andra sidan har de så kallade ekonomiska, utbildningsrelaterade och sociala rättigheterna, som rätten till arbete, i länder med marknadsekonomi traditionellt tolkats i vid bemärkelse, som så kallade negativa rättigheter.

I ett 1-poängssvar kan examinanden - till exempel med hjälp av citatet - beskriva sambandet mellan fattigdom och realiserandet av de mänskliga rättigheterna.

I ett berömligt svar kan examinanden på ett följdriktigt sätt bedöma bland annat Irene Khans tes om att fattigdom är den värsta kränkningen av de mänskliga rättigheterna. Svaret innehåller något slags analys av vad fattigdom och (mänskliga) rättigheter är, men det kan i övrigt öppna sig åt många håll.

Uppgift 8

I grunderna för läroplanen ansluter sig uppgiften till kursen Olika sätt att förklara världen i livsåskådningstraditionen (LK 5) och speciellt dess punkter "den sekulära humanismens och fritänkandets historia och inriktningar i våra dagar" och "humanismen och kristendomen som grundläggande ideologiska strömningar i västerlandet".

Kristendomen och den sekulära humanismen har till många delar en gemensam historia. Inom både kristendomen och den sekulära humanismen finns olika riktningar, vars människosyn varierar. Likheten mellan den sekulära humanismens och kristendomens människosyn berör framför allt uppfattningen om alla människors medfödda likvärdighet. Inom kristendomen grundar sig den här uppfattningen på att Gud skapade alla människor till sin avbild. Inom den sekulära humanismen grundar sig betonandet av likvärdighet på att alla människor är kännande och förnuftiga varelser, som är värdefulla i egenskap av individer och som alla har en rätt till en så mångsidig utveckling som möjligt.

Den centralaste skillnaden mellan kristendomen och den sekulära humanismen har att göra med att människan enligt kristendomen har en odödlig själ. Härav följer bland annat att många riktningar inom kristendomen anser att människans likvärdighet förverkligas i livet efter detta och att man därför inte behöver fästa särskild uppmärksamhet vid likvärdighet på jorden. Vissa riktningar inom kristendomen omfattar också en deterministisk människosyn, enligt vilken Gud har bestämt människans öde, och då betonas människans självbestämmerätt mindre än inom den sekulära humanismen. Å andra sidan kan också en sekulär humanist omfatta en deterministisk människosyn om hans eller hennes människosyn är naturvetenskaplig och förklarar människans handlingar med hjälp av instinkter och deterministiska naturlagar.

I ett 3-poängssvar kan examinanden beskriva utgångspunkterna för den sekulära humanismens och kristendomens människosyn och nämna åtminstone en likhet och en skillnad.

I ett berömligt svar kan examinanden i detalj beskriva kristendomens och den sekulära humanismens likheter och skillnader. Han eller hon identifierar den inre mångfalden i dessa traditioner och känner till deras historia.

Uppgift +9

I grunderna för läroplanen ansluter sig uppgiften på ett mångsidigt sätt till kurserna Ett gott liv (LK 1), Individ och samhället (LK 3) och Det kulturella arvet och identiteten (LK 4). Eftersom poäng inte är utskrivna är alla delfrågorna likvärdiga.

a)

Kön, hudfärg, modersmål, nationalitet, familjens ekonomiska situation samt den fysiska och psykiska hälsan vid födseln påverkar våra möjligheter att göra val och sträva efter ett gott liv. Den otursdrabbades utgångspunkter kan vara så bristfälliga att han eller hon inte ens kan förstå hur världen skulle kunna se sig annorlunda. Det kan vara hopplöst svårt att uppnå ett gott liv då man befinner sig till exempel i slummen i Kibera. Examinanden visar att han eller hon kan förstå på vilket sätt de delar av vår identitet som vi själva kan välja skiljer sig från dem vi inte kan välja. Det faller sig naturligt att bygga upp svaret med hjälp av exempel.

I ett 1-poängssvar visar examinanden att han eller hon uppfattar att det finns olika faktorer som påverkar vårt liv och är oberoende av oss.

Fulla poäng uppnås då examinanden på ett mångsidigt sätt analyserar olika av människan oberoende och självvalda faktorer som påverkar livet.

b)

Alla uppskattar inte samma saker och vill inte detsamma med sina liv. En naturälskande skogsmänniska vill inte ha en karriär i staden, den som njuter av att jobba med sina händer vill inte ge sig in på teoretiska studier. Etiska, religiösa, sociala, estetiska, ekonomiska o.s.v. värden inverkar på ett hårdant liv vi är färdiga att sträva efter, på hårdant vi anser det goda livet vara.

I ett 1-poängssvar kan examinanden presentera en motiverad uppfattning om hur våra önskningar och värderingar formar vårt liv.

Fulla poäng uppnås då examinanden kan ge exempel på önskningar och värderingar, och förklara hur de inverkar på våra uppfattningar om det goda livet.

c)

Kärnan i det västerländska tänkandet består av antagandet om en autonom moralagent, som kan och får påverka sitt eget liv. Eftersom vår identitet består av såväl givna som valda egenskaper, är vi alla lite olika och därför borde vår individualitet respekteras. Det finns ingen grund för att någon eller några andra skulle veta exakt vad som är ett gott liv för oss. Ett auktoritärt samhälle måste alltid använda tvångsmedel och frihetsbegränsningar för att få människor att godkänna en av andra definierad uppfattning om det goda livet.

I ett 1-poängssvar kan examinanden presentera idén om en individuell identitet och insikten att vi inte har grunder att anta att någon annan är en auktoritet, som vi skulle vara tvungna att respektera.

Fulla poäng uppnås då examinanden kan analysera individuella val och individuellt ansvar som utgångspunkter för en definition av det goda livet samt analysera olika sätt på vilka ideologier och andra människor försöker påverka oss. Exempel utgör ett naturligt sätt att beskriva saken.

Uppgift +10

I grunderna för läroplanen ansluter sig uppgiften på ett mångsidigt sätt till kurserna Ett gott liv (LK 1), Världsbilden (LK 2) och Det kulturella arvet och identiteten (LK 4). Inom samtidskulturen är det ibland svårt att bedöma vad vi genuint vill ha och vad vi vill ha bara för att vi härmar andras val. En världsåskådning är mera mångformig än våra skiftande önskningar, den växer fram och formas så småningom utifrån vår miljö, det vi lärt oss och det vi funderat ut. Genom att söka kunskap kan vi påverka vår världsåskådning, liksom genom våra egna funderingar. Å andra sidan kan vår tillgång till kunskap vara så begränsad av censur eller något annat att vi inte har möjlighet att bygga upp alternativa världsåskådningar, utan är bundna vid det vi fostrats till. I ett strikt fundamentalistiskt religiöst samfund eller en politisk totalitarism kan det vara svårt att ens föreställa sig existensen av en annan världsåskådning. Vissa människor vill anpassa sig till det varande och bekanta, de vill inte avvika från andra och anammar därför den världsåskådning som givits dem, utan att vilja ifrågasätta den. Vi är konstant utsatta för olika intryck och därför är det svårt att veta vad som är "vår egen vilja" och vad som inte är det. Vänner, idoler och ideologier inverkar vid sidan av vår egen smak på vilken musik vi lyssnar på och hur vi vill klä oss. Även om vi inte är tvungna att godkänna en viss världsåskådning kan omgivningen locka eller pressa oss. Människosynen och den eftersträvade identiteten är i dagens värld en del av världsåskådningen, som är speciellt benägen att manipuleras.

I ett 3-poängssvar visar examinandan att han eller hon förstår att världsåskådningen i huvudsak inte väljs medvetet. Den uppstår genom en sammansatt process.

I ett berömligt svar kan examinandan på ett mångsidigt sätt analysera världsåskådningens olika faktorer.